

18. *Sabadash V.* Ekologichni konflikty : chy budut' peremozhci u protystojanni za pryrodni resursy. Ekonomist. 2013. № 1. S. 6–8.
19. *Zamorozhennyye resursy* ("Foreign Policy", SShA). № 1377282. URL : <http://polpred.com/18.05.2015>.
20. *Antjushina N.* Arkticheskij vyzov dlja nacional'noj i mezhdunarodnoj praktiki. M. : In-t Evropy RAN, 2012. 136 s.
21. *Najbil'shi rozlyvy nafty v istorii' ljudstva.* URL : <http://newecolife.com.ua/8.10.2012>.
22. *Rozlyv nafty v Meksykans'kij zatoci obijdet'sja British Petroleum u 18,7 mlrd dol.* URL : <http://ua.racurs.ua/news-69344/05.04.2016>.
23. *Dikarjev O. I.* Strategemy energetychnoi' dyplomatii' Kytaju na svitovomu rynku palyvno-energetychnyh resursiv. Nauk. praci MAUP. 2013. Vyp. 1(36). S. 18–27.

УДК [32+33]: 339.92

ТЕРЛЕЦЬКА Ірина, к. і. н., доцент кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету

ВЗАЄМОВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто співвідношення, взаємовплив двох основних сфер і видів суспільної влади – політичної та економічної в контексті глобалізації. Звертається увага на посилення взаємозалежності політичного та економічного чинників, вплив великого капіталу, нових суб'єктів економічної влади на політику, зокрема державну владу суверенних національних держав. Показано ризики, наслідки процесу глобалізації, з якими стикаються держави, в тому числі Україна.

Ключові слова: глобалізація, глобальна влада, економічна сфера, національна держава, політична сфера.

Терлецкая И. Взаимовлияние политической и экономической сфер в условиях глобализации. Рассмотрено соотношение, взаимовлияние двух основных сфер и видов общественной власти – политической и экономической в контексте глобализации. Обращается внимание на усиление взаимозависимости политического и экономического факторов, влияние большого капитала, новых субъектов экономической власти на политику, в частности государственную власть суверенных национальных государств. Показаны риски, следствия процесса глобализации, с которыми сталкиваются государства, в том числе Украина.

Ключевые слова: глобализация, глобальная власть, экономическая сфера, национальное государство, политическая сфера.

© Терлецька І., 2017

ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2017. № 5 ===== 49

Постановка проблеми. Глобалізація є визначальним фактором суттєвих трансформацій суспільного розвитку, що охоплює всі сфери людського життя. Неможливо описати цілісний феномен з економічної точки зору, незалежно від політичного і навпаки. В умовах глобалізації змінюється характер суспільної влади, співвідношення двох основних сфер – політичної та економічної, що впливає на зміни політичної, передусім державної влади: національні держави поступово втрачають частину свого суверенітету під тиском глобальної влади, яка формується; їх економічна політика стає залежною від впливу не лише інших держав, але і нових суб'єктів економічної влади. У світі з'явилися нові міжнародні суб'єкти, які, маючи економічну владу, визначають діяльність влади політичної. В умовах глобалізації посилюється вплив великого капіталу на політику. Посилення протиріч, конфліктів, загроз (екологічні проблеми, тероризм, поглиблення соціальної нерівності між державами і всередині країн та ін.) вимагає активізації і нової якості діяльності суб'єктів політичної влади, у тому числі міжнародних політичних інституцій, які мають діяти в інтересах всього людства, а не вузького кола світової олігархії. Для політичної науки важливі передусім взаємовідносини суб'єктів політичної та економічної влади та між суб'єктами власне політичної влади з приводу економічних проблем. Тож в умовах глобалізації взаємовплив політичної і економічної сфер стає дедалі сильнішим і водночас більш суперечливим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У другій половині ХХ ст. розпочато активне наукове вивчення й осмислення глобалізації та її впливу на різні сфери суспільного життя. Дефініцію "глобалізація" увів у широкий науковий обіг американський вчений Р. Робертсон (1985 р.) Процес глобалізації є предметом вивчення різних наук і як наукова проблема має міждисциплінарний характер. У сучасному світі означена концепція перетворилася на метатеорію, хоча радше це сукупність різних теорій. Найбільшу увагу дослідників привернули глобалізаційні процеси у сфері політики та економіки. Вплив глобалізації на політичну, економічну сфери, наслідки і загрози, пов'язані з процесами глобалізації, аналізують вчені різних країн. Зокрема, дослідженню означених проблем присвячено праці західних вчених Р. Арона, Д. Белла, З. Бжезинського, І. Валлерстайна, С. Гантінгтона, Е. Гідденса, М. Кастельса, Р. Робертсона, О. Тоффлера, Ф. Фукуями, М. Уотерса; українських дослідників В. Андрущенко, Р. Войтович, В. Воронкової, Ю. Гайдая, А. Гальчинського, В. Ляха, М. Михальченка, Р. Сіденко [1–10] та ін. Більш докладно аналіз політологічного дискурсу глобалізації можна знайти у дослідженні С. Шергіна [11].

Метою статті є аналіз впливу глобалізаційних процесів на співвідношення політичної та економічної сфер у сучасному світі.

Матеріали та методи. Дослідження базується на критичному підході, методологічну основу становлять методи: аналізу та синтезу, історичний, системний, порівняльний; принципи пізнання – історизму, об'єктивності, системності, соціальної обумовленості.

Результати дослідження. Відносно виникнення терміна глобалізації як світового суспільного процесу існують різні точки зору. Одні дослідники вважають, що історично світ глобалізується та інтегрується у процесі всього періоду його розвитку, і глобалізація розпочалася з появою грошей і торгівлі. Інші ж її витоки пов'язують передусім з великими географічними відкриттями, а саме відкриттям Христофором Колумбом Нового Світу. Освоєння нових територій обумовило необхідність розвитку комунікацій, транспорту, торгівлі, поширення європейської культури. Посилення глобалізації і перетворення її на ключову тенденцію розвитку людства відбулось у ХХ ст., чому сприяла поява нових засобів комунікацій, світових організацій (ООН), а у другій половині століття інформаційно-технологічна революція стала катализатором глобалізаційних процесів. Манфред Б. Стегер вказує, що глобалізація – ровесниця людства, і виокремлює п'ять чітких історичних періодів: доісторичний (10000 до н. е. – 3500 до н. е.); досучасний (3500 до н. е. – 1500 н. е.); ранньосучасний (1500–1750 рр.); сучасний (1750–1970 рр.); найновіший (з 1970-х років) [12, с. 15].

Існує значна кількість інтерпретаційних моделей поняття "глобалізація". Кожна з наукових дисциплін пропонує своє тлумачення цієї поширеної дефініції. Наприклад, з точки зору політичного знання, глобалізація є процесом, що сприяє взаємозв'язку і взаємозалежності всіх країн і етнонаціональних спільнот, "спресовує" світ у єдине ціле, перетворює всю планету на "світове село", має досить складний і суперечливий характер і може призводити, особливо в політичній та етнополітичній сферах до непередбачуваних, а часом і діаметрально протилежних наслідків [13, с. 107–108]. З позиції економічного знання, під глобалізацією розуміється процес, що передбачає реорганізацію виробництва в просторі, взаємопроникнення промислових підприємств через державні кордони, розширення фінансових ринків, збільшення частки іноземних прямих інвестицій в економіки, що розвиваються, розширення глобального ринку праці, розповсюдження технологій, міжнародних комунікацій і всесвітньої культурної інтеграції, споживачьких товарів; масові переміщення населення [4, с. 23].

Аналіз наукового дискурсу означеного поняття вимагає міждисциплінарного тлумачення, адже глобалізація включає не лише політичний та економічний аспекти, а й фактично всі боки людського життя, у тому числі й людську свідомість. Найбільш наочно глобалізація виявляється саме у політичній та економічній сферах.

Політична та економічна влада різняться не лише сферою своєї дії, але й ресурсами та механізмом здійснення. Суб'єкти цих видів

влади можуть як збігатися, так й існувати окремо. Взаємозв'язок і взаємовплив економічної та політичної сфер діяльності суспільства здійснюються через певні канали, зокрема:

- програми, у тому числі економічні, правлячих політичних партій та лідерів;
- саму економічну політику держави;
- економічні ресурси, які необхідні для виконання політичних рішень;
- політичні рішення і процеси, які ініціюють і стимулюють рівень і стан розвитку економіки.

Економічна політика є одним з головних напрямів діяльності політичних інститутів – держави і політичних партій на рівні їх програм. Водночас, політична влада завжди була засобом економічного збагачення суб'єктів суспільної влади.

У сучасному світі глобалізація виявляється і впливає на політичну й економічну сферу у різних проявах і формах. Як зазначає В. Воронкова, "з точки зору політики, глобалізація включає проблематику теорії демократії, з точки зору економіки, глобалізація є теорія ринку" [4, с. 23]. Політолог Н. Латигіна вважає, що демократія та глобалізація пов'язані між собою найфундаментальнішим чином. Вони пов'язані тому, що демократія забезпечує єдино можливе підґрунтя для управління конкуруючими етнічними, релігійними та культурними інтересами у спосіб, що зводить до мінімуму ризик брутального внутрішнього конфлікту [14].

Глобалізація пов'язана не лише із демократією, політичним та економічним плюралізмом, вона має суперечливі наслідки для суспільства і держави. У полеміці про вплив глобалізації на співвідношення політичної та економічної сфер виокремились дві різні позиції. *Перша* полягає у твердженні, що глобалізація послаблює національну державу. На думку М. Содеро, основні сучасні виклики, що постали перед державами, містяться в глобальному комплексі економічних, технологічних, культурних структур. Ці чинники у сукупності можуть призвести до ігнорування або ж взагалі знецінення фактору території будь-якої держави. Більшість людей сьогодні живуть у країнах, чий суверенітет визначається та регулюється нормами світової міжнародної системи та організаціями глобальної капіталістичної економіки [15, с. 25], тому державний суверенітет часто виявляється обмеженим. *Друга* позиція: глобалізація не послаблює державу, проте кидає їй виклик, змушує пристосовувати її політику до вимог глобальних ринків. В умовах глобалізації, зазначають вчені, політика спираючись лише на власні сили в економічній сфері стає неможливою. Глобалізація економічної діяльності держав передбачає використання принципу вільної торгівлі, лібералізацію правової бази. Економіка країн стає залежною від інших суб'єктів міжнародних відносин та їх

інвестицій. Але при цьому посилюються економічний протекціонізм з боку національних держав через введення торговельних обмежень для захисту власного ринку і національних виробників, "торговельні війни" і тиск на партнерів по економічній діяльності з метою здобуття економічних переваг.

Глобальна економіка дедалі більше обмежує можливості держави в регулюванні економічних процесів, яка внаслідок цього змушена поступатися частиною своїх політичних ініціатив новим економічним суб'єктам, а останні можуть нав'язувати власну волю самим державам і впливати на інші міжнародні організації. Основними суб'єктами міжнародного та внутрішнього життя, які впливають на обмеження державного суверенітету і яким держави так чи інакше змушені поступатися своїми певними суверенними правами, є різного роду міжнародні, транснаціональні неурядові організації. Зокрема, найвпливовішими є міжнародні та транснаціональні економічні організації. Діючи на територіях різних держав, вони залишаються поза впливом цих держав і при цьому контролюють величезні обсяги промислового виробництва та зовнішньої торгівлі.

У багатьох країнах стає очевидним, що центри прийняття важливих суспільних рішень дедалі більше зміщуються з національного на наднаціональний рівень, державна влада певною мірою втрачає статус вищої форми політичної влади. Уряди втратили спроможність керувати транснаціональними силами відповідно до виражених уподобань своїх громадян. То ж сама сутність демократії – самоврядування – підточена [16, с. 356]. Міжнародні організації, транснаціональні корпорації, розвинені країни світу становлять нову систему – систему глобальної влади, яка функціонує поза увагою і контролем громадськості. Через їх діяльність може здійснюватись не лише вплив, але і докорінна зміна політичного режиму в країні. Для такого процесу американський аналітик Т. Фрідман у 2001 р. запропонував новий термін – *глоболюція*, який вже став невід'ємною частиною глобалізаційних теорій. Серед основних засобів зміни політичного режиму і відповідно влади у "неспокойних державах" провідне місце посідає збільшення зовнішньої допомоги, інвестицій. Така політика має застосування щодо тих держав, які є "надто великими, щоб зникнути, але надто неефективними, щоб розвиватися" [13, с.108].

Ще одна проблема для розвитку держав, що виникла внаслідок глобалізаційних процесів, полягає у зростанні двох протилежних парадигм розвитку: економічного добробуту, що притаманно країнам Півночі, та зубожіння країн Півдня. Глобалізація не призвела ні до нівелювання політичної та соціально-економічної нерівності між різними країнами, ні до створення рівних можливостей. Домінування певних політичних суб'єктів економічними засобами та їх світове лідерство лише посилюється. Нерівність у сучасному світі має стійкий

характер. Шляхом зростання добробуту будь-якої країни світу є передусім домінування у сфері торгівлі, особливо міжнародної. На відміну від виробництва, торгівля (особливо у глобальному просторі) є найприбутковішою справою і становить особливу цінність як для держави (державної влади), так і для "економічного класу" (економічної влади). "Торговельні війни" є поширеним явищем, адже зменшення експорту і збільшення імпорту призводять не лише до економічної кризи, але стають причиною політичних потрясінь всередині країни. Тому політичний курс держав, які прагнуть політичного та економічного процвітання, передбачає створення умов для ефективного розвитку торгівлі й експорту власних продуктів, у тому числі через вплив у таких міжнародних інституціях, як СОТ та ін. Ті ж держави, які посідають панівне становище у фінансових та економічних міжнародних інституціях, мають можливість створювати такі "правила гри", особливо у сфері торгівлі, що ведуть до збагачення одних країн і економічних втрат для інших. Міжнародні фінансові та економічні структури перетворюються фактично на "тіньовий світовий уряд", який і створює ці "правила гри". "Концентрація капіталу, фінансів та інших ресурсів, монополне право на їх переміщення в глобальному просторі становлять матеріальну основу владної могутності головних фінансово-економічних структур – акторів, які прагнуть подальшої глобалізації і відповідно нової хвилі збагачення", – відмічає дослідник В. Грубов [17, с. 319].

Вільна конкуренція зміцнила нерівність на міждержавному і внутрішньодержавному рівні. Глобалізація призводить до посилення залежності державної влади від міжнародного великого капіталу, збільшуючи дистанцію між багатими та бідними – як людьми, так і державами. Навіть у розвинених державах нині посилюється розрив між багатими та бідними, а середній клас зменшується і поступово занепадає. Наслідки і ризики глобалізації для суверенних держав пов'язані також з такими новими можливостями, як новітні технології, міграція робочої сили, адже вони створюють умови для "експорту" політичного радикалізму у "спокійні" регіони. Найсерйозніша небезпека знаходиться на перехресті технологій і радикалізму, – наголошує З. Бжезинський [17, с. 372].

На думку науковців В. Шконди і А. Кальянова, з огляду на природу глобалізації та суперечливість її впливу на політичні та економічні процеси у суспільстві, слід визначити основні позитивні та негативні наслідки глобалізації. До негативних віднесено: розширення міграційних потоків, зниження рівня економічної безпеки країни, монополізм транснаціональних корпорацій, протиріччя між глобальним та економічним розвитком, виникнення культурних конфліктів; до позитивних: підвищення можливості доступу до інформації, простору свободи, інтеграція зусиль світового співтовариства щодо вирішення

глобальних екологічних проблем, міжнародного тероризму, розподілу робочої сили, взаємодія і взаємозбагачення різних культур [18].

За результатами проведеного аналізу частки різних видів спрямованості наслідків глобалізації вченими визнано, що економічні та соціальні наслідки найбільш суттєві як серед негативних (майже 40 %), так і позитивних (понад 50 %) наслідків глобалізації. Власне політичні наслідки глобалізації характеризуються переважно як позитивні (14 %), ніж негативні (5 %) [19, с. 246].

Особливу увагу аналітики звертають на ризики, пов'язані з використанням інвестицій іноземного капіталу, та загрози для національної валюти у разі відкритості національних економік. Негативні наслідки глобалізації обумовили розробку нової теорії, відповідно до якої існує так званий поріг у фінансовому розвитку країни, після проходження якого загроза негативних наслідків від відкриття своєї економіки значно знижується. Доцільність інтеграції до світового господарства має місце тільки для тих країн, які перебувають у групі середнього доходу на душу населення і мають достатній ступінь розвитку внутрішньої фінансової системи до моменту виходу на світові ринки. Країнам, які не відповідають зазначеним показникам, вихід на світові ринки не закрито, але вони стикаються із загрозою отримання негативних наслідків глобалізації [19].

Згідно з індексом глобалізації за версією *KOF*, станом на 2016 р. Україна посідає 41 місце (серед 207 країн) за рівнем глобалізації, демонструючи при цьому досить активне покращання позиції у даному рейтингу протягом останніх 7 років [20]. Таким чином, Україна долучилася до глобалізаційних процесів і здійснює певні кроки щодо інтеграції, впроваджуючи заходи щодо зростання обсягу міжнародної торгівлі, розвитку інформаційно-комунікативної інфраструктури тощо. Проте такі системні кризові явища, що характеризують сучасний стан України, як політична та економічна криза, бюрократизація та корупція, залежність економіки країни від зовнішніх кредиторів, технологічна відсталість тощо зумовлюють системний ризик глобалізації, спричинений прагненням розвинених країн перекласти витрати трансформації на перехідні економіки.

Взаємовплив політичної та економічної сфер у контексті глобалізації виявляється у відносинах суб'єктів влади. В Україні першою серед проблем політико-економічного характеру можна назвати складнощі у відносинах між українською державою і міжнародними фінансовими організаціями (МФО). Різні українські дослідники звертають увагу на складність відносин державної влади України з міжнародними фінансово-економічними інституціями. За сучасної соціально-економічної ситуації в Україні підвищення відкритості української економіки та офіційно проголошеного стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію, взаємовідносини України з МФО пов'язані

з цілим комплексом чинників, які призвели до ситуації невідповідності проблем і завдань національної економіки та "рецептів" її оздоровлення з боку міжнародних фінансових інституцій. Позики МВФ, кредити Світового банку дають змогу реструктуризувати окремі сегменти сучасного господарського комплексу. Однак досвід українських реформ за "рецептами" МВФ не дає поки що підстав для оптимізму. Насамперед, слід зазначити абсолютне ігнорування МВФ особливостей перехідних економік та його догматичну відданість ліберальній економічній теорії, яка в чистому вигляді не застосовується в жодній з розвинених країн, зазначає К.Петракова [19]. Іноземні інвестори виявились не зацікавленими у підтримці українських виробників. На думку голови Українсько-американської ділової ради К.Дженкінса, перешкодами для ведення бізнесу в Україні є політичні сили, які здійснюють політику протекціонізму для захисту вітчизняного виробника, перешкоджаючи таким чином іноземним інвесторам. Водночас від представників провідних українських політичних та економічних сил (суб'єктів політичної та економічної влади) дедалі частіше лунають застереження щодо необхідності зваженого підходу до співпраці з МФО з урахуванням передусім інтересів розвитку вітчизняного товаровиробництва та національного капіталу. Стимулом для урядових кіл є усвідомлення подальшої об'єктивної неможливості виконання ряду вимог, поставлених МВФ [19].

Інша проблема полягає у неефективності державного регулювання в умовах відкритої економіки та високого рівня її залежності від зарубіжних ресурсів. Це, наголошує вчений-економіст В.Сіденко, зумовило круте падіння довіри населення України до більшості інституцій держави. Водночас спостерігається посилення втручання держави, а саме державного контролю, в економічні сфери, що призвело до нової хвилі розквіту бюрократії. При цьому значних втрат зазнали функції стратегічного планування розвитку, оскільки державний апарат став займатись майже виключно питаннями поточного балансування та "латання дірок" [21, с. 17]. Наслідком цих процесів стало посилення залежності української економіки як від держави, так і від міжнародних структур.

Висновки. У глобалізаційних процесах неможливо чітко відокремити світ політичного і економічного – вони перетинаються між собою і чинять взаємовплив. Одним з головних протиріч є: зіткнення інтересів національної держави, її економічної політики та інтересів суб'єктів глобальної економіки (провідних країн Півночі, міжнародних фінансових організацій і транснаціональних корпорацій); розмивання національного суверенітету внаслідок переходу важелів впливу з національного на наднаціональний рівень; суперечливий вплив МФО через іноземні інвестиції та рекомендації; посилення нерівності між державами – світовими лідерами та слабкішими економічно й полі-

тично країнами; зростання соціальної нерівності всередині країн та ін. Глобалізація, з одного боку, вимагає демократизації суспільного життя, політичного і економічного плюралізму, а, з іншого, – суб'єкти глобальної влади (носії як економічної, так і політичної влади, що має фактично наддержавний характер) не підконтрольні будь-якому суспільству. Однак процес глобалізації – незворотний і вимагає від держави і провідних політичних сил зваженої політики; передбачає високу відповідальність уряду за використання кредитів та інвестицій, які надають міжнародні інституції, і, найголовніше, забезпечення національних інтересів власного народу і держави.

Для України глобалізація передбачає зміни у політичній сфері – ролі держави в економіці. На економічному полі держава має перетворитись із самостійного гравця на арбітра, що потребує високої якості управління економічними процесами з боку державного апарату. До важливих завдань економічної політики держави належить підтримка власного виробництва, вироблення продуктів, здатних конкурувати на сучасному світовому ринку. Це насамперед продукти інтелектуально-творчої діяльності – винаходи, ліцензії, патенти та ін. Необхідною є підтримка наукомісткого бізнесу. Саме таким шляхом йдуть Японія, Китай. Така стратегія вимагає від держави збільшення уваги, в тому числі щодо залучення інвестицій у сфері науки, вищої освіти.

В умовах глобалізації взаємовплив політичної та економічної сфер посилюється, з'являються нові суб'єкти суспільної влади, які зосереджують як економічну, так і політичну владу, визначаючи економічними засобами політику держав і різних політичних інститутів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. Київ : Атлант ЮЕМСі, 2005. 498 с.
2. Войтович Р. Історичні та теоретико-методологічні передумови виникнення сучасних процесів глобалізації. Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентіві України. 2003. № 3. С. 558–561.
3. Войтович Р. Особливості формування "сильної держави" в умовах глобалізації. Наук. зап. Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : зб. наук. праць. Київ, 2007. Вип. 33. 474 с.
4. Воронкова В. Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності. Гуманітар. вісн. ЗДІА, 2009. Вип. 37. С. 16–33.
5. Гайдай Ю. В. Модифікація ролі національних держав в умовах динамізації процесів глобалізації. URL : <http://do.gendocs.ru/docs/index-21148.html>.
6. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти. Київ : Либідь, 2006. 312 с.
7. Гальчинський А. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань : монографія. Київ : Либідь, 2013. 472 с.

8. Лях В. Глобализация в контексте постиндустриальной реальности. Человек и культура в условиях глобализации. Киев : ПАРАПАН, 2003. 400 с.
9. Михальченко М. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы. Киев, 2001. 440 с.
10. Сиденко Р. В. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель : в 2-х т. Киев : Феникс, 2008.
11. Шергін С. О. Політологічний дискурс глобалізації. Глобалізація і глобальне управління: історичний, соціальний та політологічний виміри : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. / відп. ред. С. О. Шергін. Київ : Центр вільної преси, 2009. С. 27–30.
12. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком. Гуманітар. вісн. Запорізь. держ. інженер. акад. 2008. Вип. 35. С. 15–35.
13. Політологічний енциклопедичний словник ; за ред. Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
14. Латигіна Н. А. Глобалізація як виклик часу : зб. наук. праць. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки. 2011. Вип. 49. С. 540–544. URL : <http://www.allbest.ru>.
15. Opello Jr. W., Rosow S. The Nation-State and Global Order. A Historical Introduction to Contemporary Politics. Boulder, CO : Lynne Rienner, 1999. 195 p.
16. Латигіна Н. А. Демократія: реалії versus утопії. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 400 с.
17. Грубов В. М. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма : монографія. Київ : ФАДА, ЛТД, 2007. 554 с.
18. Шконда В. В., Кальянов А. В. Глобалізація: оцінки, наслідки, регулювання : монографія. Донецьк : Донбас, 2014. 166 с.
19. Петракова К. Трансформація реформ в українському суспільстві в умовах сучасних глобалізаційних викликів : зб. наук. праць "Ефективність державного управління". 2015. Вип. 43. С. 243–249.
20. KOF Index of Globalization 2016. URL : http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2016/03/03/rankings_2016.pdf.
21. Сіденко В. Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. Україн. соціум. 2014. № 1(48). С. 7–21.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2017.

Terletska I. Interaction of political and economic sphere in the context of globalization.

Background. Under the conditions of globalization, the nature of political power changes; nation states are losing part of their sovereignty under the pressure of the emerging global power. Now there are new subjects of public power, which, having economic power, determine the activities of the political power. At the same time, the deepening of contradictions, conflicts and threats in the world requires the intensification and strengthening of both the role of the state and the influence of international political institutions.

The ***aim*** of this article is to analyze some aspects of interaction and interdependence of the world of politics and economy in the conditions of globalization, reveal the main tendencies of this process and the threats associated with it.

Materials and methods. The research is based on a critical approach, the methodological basis of which constitute the following methods: analysis and synthesis, historical, systemic, comparative; principles of knowledge – historicism, objectivity, systematicity, social conditionality.

Results. Globalization implies a specific relationship between economic and political aspects. In a controversy on the impact of globalization on the balance of political and economic spheres, two different positions emerged. The first states that globalization weakens the nation state. The second is that globalization does not weaken the state, but challenges it. The main actors in power, to whom the states are forced to give up their particular sovereign rights, are international, transnational non-governmental organizations operating in the territories of the states, but remaining outside the influence of these states. Centers for making important social decisions shift from national to supranational level. International organizations, multinational corporations, developed countries make up a new system of global power that functions beyond the control of the public. Globalization, which involves openness and free competition for goods and services from around the world, turns for "weaker players" into the dominance of imported goods and the decline of their own productions. Therefore, the interaction of the political and economic spheres in the conditions of globalization is increasing and at the same time it becomes more controversial, ambiguous. Ukraine has joined the globalization processes and is taking steps to integrate. But there are certain problems in the relations between the subjects of political and economic power: the difficulties in relations between the Ukrainian state and IFIs (international financial organizations); inefficiency of state regulation in an open economy and high level of its dependence on foreign resources.

Conclusion. Ukraine needs to enter the "average" level of economic development and the welfare of its citizens, to learn in practice democratic values. Only under such conditions globalization will bring our country success. For Ukraine, the main tasks are the transformation of certain functions of the state in the field of economy: from the controller to the arbitrator; concentration of the state apparatus on strategic functions instead of "patching the holes"; reduction of bureaucracy and corruption.

Keywords: Globalization, global power, economic sphere, nation-state, political sphere.

REFERENCES

1. *Andrushhenko V. P.* Organizovane suspil'stvo. Problema organizacii' ta suspil'noi' samoorganizacii' v period radykal'nyh transformacij v Ukraïni na rubezhi stolit': Dosvid social'no-filosofs'kogo analizu. Kyïv : Atlant JuEmSi, 2005. 498 s.
2. *Vojtovych R.* Istorychni ta teoretyko-metodologichni peredumovy vynyknennja suchasnyh procesiv globalizacii'. Visn. Nac. akad. derzh. upravlinnja pry Prezydentovi Ukraïny. 2003. № 3. S. 558–561.
3. *Vojtovych R.* Osoblyvosti formuvannja "syl'noi' derzhavy" v umovah globalizacii'. Nauk. zap. In-tu politychnyh i etnonacional'nyh doslidzhen' im. I. F. Kurasa NAN Ukraïny : zb. nauk. prac'. Kyïv, 2007. Vyp. 33. 474 s.
4. *Voronkova V. G.* Misce i rol' Ukraïny v globalizacijnyh procesah suchasnosti. Gumanitar. visn. ZDIA, 2009. Vyp. 37. S. 16–33.
5. *Gajdaj Ju. V.* Modyfikacija roli nacional'nyh derzhav v umovah dynamizacii' procesiv globalizacii'. URL : <http://do.gendocs.ru/docs/index-21148.html>.
6. *Gal'chyns'kyj A.* Global'ni transformacii': konceptual'ni al'ternatyvy. Metodologichni aspekty. Kyïv : Lybid', 2006. 312 s.
7. *Gal'chyns'kyj A.* Politychna nooekonomika: nachala onovlenoi' paradygmy ekonomichnyh znan' : monografija. Kyïv : Lybid', 2013. 472 s.

8. *Ljah V.* Globalizacija v kontekste postindustrial'noj real'nosti. Chelovek i kup'tura v uslovijah globalizacii. Kiev : PARAPAN, 2003. 400 s.
9. *Mihal'chenko M.* Ukrainskoe obshhestvo: transformacija, modernizacija ili limitrof Evropy. Kiev, 2001. 440 s.
10. *Sidenko R. V.* Globalizacija – evropejskaja integracija – jekonomicheskoe razvitie: ukrainskaja model' : v 2-h t. Kiev : Feniks, 2008.
11. *Shergin S. O.* Politologichnyj diskurs globalizacii'. Globalizacija i global'ne upravlinnja: istorychnyj, social'nyj ta politologichnyj vymiry : materialy mizhvidom. nauk.-prakt. konf. / vidp. red. S. O. Shergin. Kyi'v : Centr vil'noi' presy, 2009. S. 27–30.
12. *Voronkova V. G.* Globalizacija jak proces universalizacii' stosunkiv mizh derzhavoju ta rynkom. Gumanitar. visn. Zaporiz'. derzh. inzhener. akad. 2008. Vyp. 35. S. 15–35.
13. *Politologichnyj* encyklopedychnyj slovnyk ; za red. Ju. S. Shemshuchenko, V. D. Babkina, V. P. Gorbatenka. Kyi'v : G'eneza, 2004. 736 s.
14. *Latygina N. A.* Globalizacija jak vyklyk chasu : zb. nauk. prac'. Istorychni nauky. Filosofs'ki nauky. Politychni nauky. 2011. Vyp. 49. S. 540–544. URL : <http://www.allbest.ru>.
15. *Opello Jr. W., Rosow S.* The Nation-State and Global Order. A Historical Introduction to Contemporary Politics. Boulder, CO : Lynne Rienner, 1999. 195 p.
16. *Latygina N. A.* Demokratija: realii' versus utopii'. Kyi'v : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2008. 400 s.
17. *Grubov V. M.* Jevropejs'ka kolektyvna bezpeka v umovah globalizacii': liberal'na paradygma : monografija. Kyi'v : FADA, LTD, 2007. 554 s.
18. *Shkonda V. V., Kal'janov A. V.* Globalizacija: ocinky, naslidky, reguljuvannja : monografija. Donec'k : Donbas, 2014. 166 s.
19. *Petrakova K.* Transformacija reform v ukrai'ns'komu suspil'stvi v umovah suchasnyh globalizacijnyh vyklykiv : zb. nauk. prac' "Efektyvnist' derzhavnogo upravlinnja". 2015. Vyp. 43. S. 243–249.
20. *KOF* Index of Globalization 2016. URL : http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2016/03/03/rankings_2016.pdf.
21. *Sidenko V. R.* Novi global'ni vyklyky ta i'h vplyv na formuvannja suspil'nyh cinnostej. Ukrai'n. socium. 2014. № 1(48). S. 7–21.